

ת"פ 31593/06/23 - מדינת ישראל נגד מוסטפא עגאג

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 31593-06-23 מדינת ישראל נ' אליה עגאג(עציר)

בפני כבוד סגן הנשיא ירון מינטקביץ

בעניין: מדינת ישראל ע"ילשכת תביעות ירושלים

המאשימה

נגד

מוסטפא עגאג ע"י עו"ד מחמוד רבאח

הנאשם

החלטה

רקע

נגד הנאשם הוגש כתב אישום המייחס לו כי ביום 23.5.23, כאשר היה מאושפז בבית החולים "כפר שאול", התקשר מטלפון ציבורי לפסיכיאטר אשר טיפל בו בעבר ואיים עליו כי ירצח אותו.

לפני בקשת המאשימה לתקן את כתב האישום, בדרך של הוספת ארבעה עדים: סגן קצין הביטחון של בית החולים בו שהה הנאשם, שני שוטרים אשר ביצעו השלמת חקירה לאחר שהוגש כתב האישום ונציג חברת תקשורת, באמצעותו מבוקש להגיש פלטי שיחות טלפון.

עמדות הצדדים

ב"כ המאשימה נימק את הבקשה בכך שלאחר הגשת כתב האישום בוצעה השלמת חקירה, באישורה של ראשת יחידת התביעות, ובעקבות השלמת החקירה נוצר הצורך להוסיף את העדים האמורים. בדיון לפני הדגיש ב"כ המאשימה כי ההשלמה כללה פעולות חקירה "טכניות" בלבד, וטען כי אין בתיקון המבוקש לפגוע בהגנת הנאשם.

ב"כ הנאשם מתנגד לבקשה. הדגש בטעונו היה, כי הבקשה עלתה לאחר ששטח בפני המאשימה ובית המשפט את קו ההגנה שלו, ובכלל זה התיחס לחולשות ראייתיות שבתיק, והתנהלות זו של התביעה אינה ראויה. בהקשר זה הפנה לכך שבדיון שנערך ביום 16.7.23 בפני כב' הנשיא (במסגרת המוקד) הוא העלה בפני ב"כ המאשימה קשיים שבתיק, וציין בפרוטוקול הדיון כי הוא מבקש להעיד מטעמו את קצין הביטחון של בית החולים ועדה נוספת. עוד הפנה לכך שבדיון שנערך לפני ביום 20.7.23 ביקשה המאשימה לזמן מטעמה את קצין הביטחון (אותו הוא ביקש לזמן) ואז חזרה בה מבקשתה, וכי באותו דיון הצדדים התייחסו למצב הראייתי בתיק ובית המשפט העיר את הערותיו.

ב"כ המאשימה הגיב, לעניין הדיון שנערך לפני ביום 20.7.23, כי המאשימה התכוונה לבצע את השלמת החקירה עוד לפני הדיון, אך אישורה של ראשת היחידה ניתן רק אחרי הדיון, והדגיש כי המאשימה פעלה בתום לב ובגלוי.

דיון והכרעה

לאחר שנתתי דעתי למכלול הנסיבות האופפות את הבקשה, ראיתי לדחותה:

ראשית אומר, כי ביצוע השלמת חקירה לאחר הגשת כתב אישום אינו דבר שבשגרה, וקל וחומר השלמה מהותית. במקרה זה, מדובר בהשלמה שכללה ביצוע מחקרי תקשורת ואיסוף צילומי מצלמות אבטחה - והדבר רחוק בעיני מלהיות עניין "טכני".

אכן, ניתן לקבל שכאשר מדובר בתיק שיש בו מורכבות או חומר חקירה רב, יש לנהוג גמישות ולאפשר למאשימה להשלים חקירה ולתקן את כתב האישום לאחר הגשתו, שהרי מושכלת יסוד היא כי בסופו של דבר, מטרת הליך משפטי היא הגעה לתוצאה הצודקת והנכונה, ולהרשיע את החייב ולזכות את הזכאי. ועם זאת, כאשר מדובר באירוע ממוקד ובתיק שאין בו כל מורכבות, נקודת המוצא היא שהחקירה אמורה להסתיים לפני הגשת כתב האישום, ויש לצפות כי המאשימה תגיש מראש כתב אישום מדויק ומלא. ר' בהקשר זה רע"פ 2581/14 יקותיאל (12.2.15):

כתב האישום הוא המסמך המכונן של ההליך הפלילי [השוו: סעיפים 67, 95(א) ו-143 לחוק סדר הדין הפלילי. כן ראו יעקב קדמי על סדר הדין בפלילים 915 ו-1504 (מהדורה מעודכנת, 2009); גבריאל הלוי תורת הדיון הפלילי ב 485 (2011)]. זהו המסמך עימו נדרש הנאשם להתמודד. הוא המגלה לנאשם מהם המעשים או המחדלים המיוחסים לו ומהן הנסיבות המפלילות שאפפו אותו. הוא אף מודיע לנאשם מיהם העדים העתידיים להעיד כנגדו ובאלה עבירות הוא נאשם, ומאפשר לו להעריך את ה"סיכון" הרובץ לפתחו. במובן זה, כתב האישום שוטח בפני הנאשם את עיקר עמדתה של המאשימה, ומאפשר לו להיערך להליך הפלילי ולכלכל את צעדיו. כתב האישום מקים עבור הנאשם "חומת בטחון המבודדת את המשפט מפני נתונים וטענות חיצוניים שאינם חלק מתחום המחלוקת" [ע"פ 5102/03 מדינת ישראל נ' קליין, פסקה 42 (4.9.2007) (להלן: עניין קליין)]. כן ראו: ע"פ 88/58 קייזר נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד יב 1628, 1634 (1958)]. בכך מאוזן במידה מסוימת יתרונה המובנה של התביעה בגדרו של ההליך הפלילי [השוו: ע"פ 8080/12 מדינת ישראל נ' אולמרט, פסקה 3 לחוות דעתי (6.7.2014)]. לנוכח מאפיינים אלו של כתב האישום, ברי כי נדרשת הקפדה של ממש על ניסוחו. "לאופן בו מנוסח כתב האישום ישנה השפעה מהותית על יכולתו של הנאשם להתגונן מפני האישומים נגדו" [ע"פ 7150/06 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 35 לפסק דיני (26.6.2008) (להלן: עניין פלוני)]. ניסוח בלתי מוקפד של כתב האישום עלול לשבש את הגנת הנאשם. ניסוח שגוי עלול לגרום להתגוננות בלתי אפקטיבית, להתגוננות מפני עניינים בלתי רלוונטיים או ל"הפקרת" קו החזית העיקרי.

במקרה שלפני, התיקון המבוקש נובע מהשלמת חקירה, אשר בוצעה לאחר שב"כ הנאשם חשף כבר בדיון המוקד לפני כב' הנשיא את קו ההגנה שלו והתייחס לקשיים ראייתיים שבתיק, ולאחר שבדיון ביום 20.7.23 בית המשפט - בהסכמת הצדדים - נחשף לחלק מחומר החקירה והתייחס למצב הראייתי בתיק.

אעיר בהקשר זה, כי תחילה (בדיון ביום 20.7.23) ביקשה המאשימה לתקן את כתב האישום ולהוסיף כעד מטעמה את קצין הביטחון של בית החולים, למרות שב"כ הנאשם הודיע כי הוא מבקש להעידו. ב"כ המאשימה נימק את בקשתו

בחשש, כי ב"כ הנאשם לא יעיד מטעמו את אותו עד, אך לאחר ששמע את הערות בית המשפט לעניין זה, וכן לעניינים אחרים, חזר בו מבקשתו, אך ציין כי בכוונת המאשימה לבצע השלמת חקירה.

לאחר מכן, בדיון ביום 2.8.23 שינתה המאשימה את טעמה וביקשה להוסיף את סגן הקב"ט כעד מטעמה, וכן עדים נוספים - ואבהיר שעל אף שב"כ המאשימה הצהיר בדיון הקודם שהיתה כוונה לבצע השלמת החקירה עוד לפני הדיון, וכי רק האישור הפורמלי ניתן לאחריו - התקשיתי שלא לראות בכך "מקצה שיפורים" שבא בעקבות חשיפת קו ההגנה של הנאשם ולהערות בית המשפט.

מכאן עולה, כי בנסיבות המקרה שלפני, תיקון כתב האישום בעקבות השלמת החקירה, עלול לפגוע ביכולתו של הנאשם להתגונן פגיעה בלתי הפיכה, לאחר ש"חשף את קלפיו" ושיתף את המאשימה ואת בית המשפט בקשיים אותם ראה בתיק - שהרי חלק מהגנתו של נאשם היא יכולתו להשיב לבית המשפט תשובה מלאה לאישום בלי חשש כי הדבר יפעל לרעתו וישמש נגדו. ר' למשל החלטת בית המשפט המחוזי בירושלים בת"פ 67104-01-20, נתניהו ואח' (החלטה מיום 31.5.22):

בנוסף, לשלב הדיוני של הגשת הבקשה נודעת חשיבות לצורך בחינת יכולתו של הנאשם להתגונן, בשני רבדים - בהיבט הפוזיטיבי, ביכולתו לבנות בשלב בו מצוי ההליך קו הגנה אפקטיבי על המסד הראייתי הקיים התיק. ככלל, ייטו בתי המשפט להיעתר לבקשה לפני תחילת שמיעת הראיות או בנסיבות בהן אין בתיקון המבוקש כדי לשנות מקו הגנתו של הנאשם (ע"פ 4668/14 חגי אפללו נ' מדינת ישראל (18.2.2015); להלן - ע"פ אפללו). בהיבט הנגטיבי, לפני שחשף הנאשם בבית- המשפט את קו הגנתו תוך פגיעה ביכולתו לבנות ולהעמיד הגנה מחודשת אפקטיבית (ראה והשווה: ת"פ (מחוזי מרכז) 9625-07-18 מדינת ישראל נ' צבי סער (21.2.2021); תפ"ח (מח' מרכז) 57686-11-19 מדינת ישראל נ' אבו ריזק (11.11.2020)).

ולא מיותר לציין, כי על אף שהשלמת החקירה בוצעה עוד לפני הדיון ביום 2.8.23, בדיון התברר כי המאשימה טרם העמידה לעיון ב"כ הנאשם את מלוא החומר שנאסף בהשלמה. יתרה מכך - בדיון אף התברר שישנה הודעה של הנאשם שעד מועד הדיון לא הועברה לעיון הסניגור - והתקשיתי לקבל זאת. במצב דברים חריג זה, המעט שניתן לצפות לו הוא, שהמאשימה תוודא כי החומר יועבר מראש לסניגור, לפני הדיון - ובוודאי הדבר נכון מקום בו מדובר בנאשם עצור עד תום ההליכים.

על אלה אוסיף, בין יתר שיקולי, כי כתב האישום הוגש ביום 13.6.23, אך הבקשה לתיקון כתב האישום עלתה רק בדיון יום 2.8.23, וגם אז המאשימה לא ראתה לנכון להגיש בקשה בכתב, אלא העלתה את הבקשה בעל פה בפתח הדיון - ולמרות שאין מדובר בשיקול מרכזי, בהצטברו ליתר הנתונים גם לו משמעות.

שיקול נוסף הוא, כי העבירה המיוחסת לנאשם היא איום בודד בשיחת טלפון. על אף שאני רחוק מלהקל ראש במעשה המיוחס לנאשם, ניתן לחשוב על עבירות חמורות יותר, אשר הצורך למצות את הדין עם מבצעהן גובר על הקשיים שבהתנהלות המאשימה והפגיעה בהגנת הנאשם בשל ביצוע השלמת חקירה בעקבות דברים אשר אותם חשף סניגור.

ועל כל אלה אוסיף, כי מעבר לפגיעה בהגנתו של הנאשם שלפני, לקבלת בקשה לתיקון כתב אישום במצב דברים זה עלולה להיות השלכת רוחב, של יצירת "אפקט מצנן" על סניגורים מלקחת חלק בגישור פעיל והדברות פתוחה. סניגור אשר ידע כי חשיפת קשיים שהוא מגלה בתיק, עלולה להביא לביצוע השלמת חקירה וכך לפגיעה בהגנת הנאשם, יעדיף לכמוס את הדברים בלבו ולנהל את התיק, מתוך תקווה "להוון" את הקשיים בהמשך הדרך, בשלב בו לא תוכל

המאשימה להשלים חקירה - ואין הצר שווה בנזק המלך. ור' החלטת בית משפט השלום בתל אביב בת"פ 36379-05-13 מדינת ישראל נ' דגן ואח' (החלטה מיום 26.2.14), שם נקבע:

...מדובר בעניין של מדיניות ציבורית: בית המשפט חייב לעודד קיום מגעים להסדרי טיעון, ולא יתכן כי יוזמה מצד ההגנה לשוחח על תיק ועל הדרך לסיימו תרע את מצבם של הנאשמים. לא יעלה על הדעת כי סניגורים יצטרכו לחשוב פעם או פעמיים, אם לשים פעמיהם לכיוון התביעה. כפי השופט ד"ר אבינור אף אני סבור, כי אנו מצויים אמנם בשלב שבו נוטה בית המשפט לאשר תיקון כתב אישום, אולם האינטרס הציבורי הקשור בעידוד הגעה להבנות מחוץ לכותלי בית המשפט חשוב יותר מאשר עיוות הדין הלכאורי, שנגרם בעניין דנא לשיטת התביעה...

וכן ר' החלטת בית משפט השלום בתל אביב בת"פ 2511-01-14, סמקו (החלטה מיום 1.6.14), שם נקבע:

אמור מעתה, כי מקרה בו התביעה מבקשת לערוך תיקון מהותי בכתב האישום, בעקבות פגישה שיזם סניגור עם גורמי התביעה על מנת להגיע להסדר טיעון, הינו מקרה שבו בדרך כלל יסטה בית המשפט מהכלל שלפיו יש להיעתר לבקשת התביעה לתיקון כתב האישום בטרם ניתנה מטעם הנאשם תשובה מפורטת לכתב האישום.

וכן ר' החלטה דומות של בית משפט השלום גם בת"פ 40147-08-13 מדינת ישראל נ' עבדאללה (החלטה מיום 10.11.13).

סיכום

לאור מכלול הנסיבות שפורטו מעלה, דוחה הבקשה.

ניתנה היום, כ"ז אב תשפ"ג, 14 אוגוסט 2023, במעמד הצדדים